

KÜLÜGY-HADÜGY

Budapest, 1914. november 10. SZEMLE I. évfolyam, 46. szám

A szerkesztésért felelős: Dr. Simon Elemér orsz. képv. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., Népszínház-u. 16

Előfizetési ára: fél évre 8 K,¹ egész évre 15 K. Egyes szám 30 fill. Megjelenik minden kedden. Telefon: József 51-15

A cs. és kir. hadügyministeriumból érkezett fénykép. Az angol dum-dum lövészer.

A Mons melletti csatatéren szeptember 5-én ilyen angol lövészt találtak. A lövedéknek két része van: egy hengeralku hoszszukás mag ólomból és egy rövid kup aluminiumból. Mikor a lövedék becsapódik valahová, a kup leválik az ólommagról és így súlyos sebesüléseket okoz. Fogságba került angol tiszték állítják, hogy ilyen lövészt használtak Délafrikában, onnan ered a tölteny-dobozokon levő S. A. Ball felírás, mely „Délafrika lövedék”-et jelent.

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara

Sárói Szabó Lajos
honvédelezredes

A magyar katonai irodalomnak mély gyásza van. Egyik leghivatottabb képviselője az északi harctéren hősi halált halt. Sárói Szabó Lajos honvéd alezredes a magyar katonai írók szellemi vezére, méltóan egész élete munkásságához, a harcmezőn halt meg a magyar hazáért.

Minden tollvonása, egész munkássága a magyar honvédelem ügyét szolgálta. Ideálja volt egy tökéletes szervezett testületet alakítani, melynek egyedüli munkaköre lett volna a honvédelem alapját: az ifjuságnak katonás nevelését vezetni, irányítani.

Nem ismert fáradtságot, ha az ifjuság katonás nevelésének ügyét kellett szorgálnia. Írásban és tettekben, szavainak minden ékesszólásával hirdette mindennél ügyének igazságát és hogy a katonás nevelés ma hazánkban ily magas fokon áll, az kizárólag az ő lankadatlan ügybuzgalmának köszönhető.

Kiváló szervező tehetségét alkalmas volt akkor érvényesítenie, midőn a honvédelmi miniszteriumban önálló hatáskörrel állt ez ügy élére. Onnan vezette bölcs rendeleteivel az egész ország ifjuságának katonai kiképzését.

A „honvédő polgárok“ című egyfelvonásos Uránia darabját ugyyszólván minden falusi céllövő tanfolyamban felcívasták. Agitationális munka volt az, mely kitünő eredménnyel szolgálta a honvédelem ügyét.

A Szabad Egyetem katedráiról sikeres előadások sorozatában tette népszerűvé a haderő intézményét. Később könyv alakban is megjelentek előadásai „A honvédelem“ címen. Az Uránia színházban óriási sikere volt „A hadsereg“ című darabjának. Ez volt az első katonai Uránia darab.

A polgárság és a hadsereg közötti jó viszony ápolására minden alkalmat megragadott. Ezt a célt volt hivatva szolgálni, az ő általa alapított „A Hadsereg“ című képes katonai folyóirat is. Ennek a lapnak sorsát mindig a szíven hordotta. Ő volt az éltető lelke; irt, beszélt, agitált mellette. Bár neve sohasem szerepelt rajta, mindenki tudta, hogy „A Hadsereg“ az ő lapja volt.

Sok kisebb munkája (A vörös kereszt ismertetése; a haditérképeink stb.) mind azt a célt szolgálták: népszerűvé, ismertté tenni a haderőt Magyarország polgársága előtt.

A fiatal kezdő katonai írók tőle kaptak buzdítást. Ő mindenkinek segített, mindenkit jó tanácsokkal látott el, támogatva minden ifju első szárnypróbálgatását, buzdította bajtársait, hogy a kard mellett gyakorolják a tollforgatást is.

Mennyi szép idea, mennyi remény szállott vele sirba. A magyar hadi múzeum, a magyar katonai írók köre, az ifjuság katonai kiképzésének országos szervezete és még sok más terve — mind elvesztették vasakaratu megteremtőjüket. Ki fogja az elejtett zászlót felvenni?!

Ezt a kimagaslóan nagytehetségű, lelkes magyar katonai író alig pótolhatja majd valaki. A magyar katonai irodalom története arany betűkkel fogja megörökíteni emlékét, legerősebb oszlopát vesztvén el ő benne.

Világháború.

(Az előzményeket tartalmazó augusztus 30., szeptember 24., 28., október 8., 12., 20., 27. és november 4-iki számokat példányonkénti 20 fillér postaköltség ellenében megküldi a kiadóhivatal.)

A hadi események naplója.

Október 27.

Emden cirkáló elsüllyesztette a „Komatsa-Buru“ értékes rakományal telt japán hajót. A megfélemlített japán hajóstársaságok erre beszüntették Singapora felé a hajózást.

A török mozgósítás befejeződött: szakemberek szerint kitünően sikerült és a hadsereg kiváló.

Október 28.

Turka körül az oroszokat visszaverjük.

A németek Kelet-Poroszországban folyton előrenyomulnak. Az utolsó három héten 13,500 foglyot ejtettek, 30 ágyut és 39 gépfegyvert zsákmányoltak.

Északnyugát Belgiumban Nieuporttól délre, a német támadás előrehalad.

Lille-től délre több megerősített helyet bevettek, az ellentámadást visszaverték, miközben 16 angol tiszt és 300 angol katonát foglyul esett.

Verdun-tól délkeletre a heves francia támadást visszaverve, a németek ellentámadásba mentek át és ezzel súlyos veszteségeket okoztak a franciáknak.

„Manchester“ nevű 5363 tonnás angol hajó Irország északi partjain aknába ütközik és elsüllyed. London meg van rémülve, mert ebből az látszik, hogy sikerült a németeknek az egész szigetországot körülaknázni.

Portugália behívja a tengerészet összes tartalékosait.

Október 29.

Közép-Galiciában, Niskotól délre, az oroszok súlyos veszteséget szenvednek.

Sary-Sambortól nyugatra visszaverjük az

ellenséget és tüzelésünkkel municionsraktárát felrobbantjuk.

Turkától északkeletre fontos magaslatokat foglalunk el.

Nieuport és Ypres körül a német támadások s'kerrel folytatódnak, nyolc gépfegyvert zsákmányolnak és 200 angol foglyút esik.

Az Argonne-okban több megerősített ellenséges állást a németek elfoglalnak.

Verdun-tól északkeletre a francia támadásokat visszaverik.

Egy Zeppelin újra megjelenik Páris felett és nyolc bombát dob le, melyek nagy kárt okoznak.

Az angol tengerészet első admirális, Battenberg Lajos herceg, a sajtó támadásai folytán, melyek német származása miatt érték, lemond.

A német tengeralattjáróktól való félelem miatt a Themse torkolatát Anglia aknákkal elzárja.

A kis Emden — mely egy negyedik alkémény felszerelésével felismerhetetlenné tette magát — elsüllyeszti Pulo Pinang révben (Hátsó India) a „Zemzug“ orosz cirkálót és a „Musquet“ francia torpedózuzót.

Az orosz flotta megtámadja a Fekete-tengeren a törököt. Ezzel az orosz-török háború ténylegesen megkezdődik.

A török flotta elsüllyeszti a Prut nevű aknakerakó hajót, melynek az lett volna a feladata, hogy a Bosporust aknákkal zárja el.

Továbbá elsüllyeszt az orosz „Kubanez“ nevű ágyunaszádót és egy torpedórombolót. Egy orosz szénszállító hajót, 13 tiszttel és 87 főnyi legénységgel elfog és egy partvédő orosz hajót súlyosan megrongál.

Sebastopol kikötőjét egy török hajóraj, Kovorosijsk városát a „Hamidie“ cirkáló, egy másik cirkáló pedig Thedoszia város kikötőjét ugyanekkor sikerrel bombázza.

A török flotta mind e harcokból sértetlenül tér vissza.

A görög-bolgár határon apróbb csetepaték folynak.

Északkeletre görög csapatok vonultak be.

Október 30.

Közép-Galiciában seregeink visszaverik Kisko, Sary-Sambor, Turka és Skole-nél az orosz támadásokat, sok foglyot ejtenek.

A Galícia-Bukovina-i határon Kuty-tól északra egy minden fegyvernembeli hadseregből összeállított orosz hadoszlopot megverünk.

Lengyelországban az oroszok követik a Varsótól nyugatra új hadállásban felállított szövetséges hadsereget.

A német offenzíva Északnyugat-Belgiumban előrehalad.

Aisne mellett erősen elsáncolt francia hadállásokat vesznek be a németek.

A franciák összes támadásai úgy Verdun-tól nyugatra, mint Toul-tól északra és az Argonne-i erdőben meghusulnak.

Olaszország megszállja Sasseno szigetet a korfui csatorna északi kijárójánál.

Október 31.

Sary-Sambor és Turka között két orosz gyaloghadosztályt és egy lövész dandárt állásaikból kivertünk.

Csernovicot az orosz támadás ellen fölénytel védjük. Orosz-Lengyel-

szágban szintén meghiusulnak az orosz támadások.

Suwalki tartományban folyó csaták még nem fejeződtek be.

A szerbiai Macvában meghódítottak Cruabara, Banavopolj, Radenkovic, Geusci és Tabanovic községeket.

A németek Ypernnél ismét előnyomultak. Vaillynál elfogott franciák száma 1500 fő.

Az angol 5000 tonnás Hermes cirkálót a csatornában Dover előtt egy német tengeralattjáró elsüllyeszté.

Az angol lapok szomorúan kénytelenek konstatálni ebből a német tengerészeti fölényét és az angol flotta támadó akcióját sürgetik.

Battenberg herceg utódjául Lord Fischer nevezetik ki első admirálisul.

Perzsiában számos orosz őrhelyet a perzsák megtámadnak.

November 1.

Orosz-Lengyelországban a harc még egyre áll.

Rozwadownál az oroszok súlyos vereséget szenvednek.

Suwalki tartományban Sztitkehmen mellett egy orosz betörés hajótörést szenved.

Macva területén diadalmasan megyünk előre.

Sabácot rohammal bevesszük, a Stepanovic tábornok vezénylete alatt álló 4—5 hadosztálynyi szerb sereg megverten délfelé hátrál.

Argonne-i erdőkben a franciák súlyos vereséget szenvednek.

Nyugat-Belgiumban már indiai seregek állnak a németekkel szemben.

Arméniában az orosz-török határon az ellenségeskedések megkezdődtek.

Egy angol-francia hajóraj Kiszázia partvidékén Csesme előtti öbölbe hatol.

Az ott lévő kis török naszád parancsnoka a hajóját felrobbantja, nehogy az ellenség kezébe kerüljön.

Az Aegei tengeren a szövetséges flotta tévedésből elsüllyeszt egy görög cirkálót.

Syriában nagy sereg beduin tart Egiptom határa felé.

A Suez csatorna melletti Akabát egy angol hajóraj bombázza.

Csingtau ostroma szárazon és vizen egyaránt hevesen folyik.

Az ostromló seregben itt is részt vesznek indiai csapatok.

November 2.

Sary-Sambor és Turka között 2500 orosz esik fogságunkba — Rybniknél egy tüzeroszlop egész municióját elfogjuk.

Orosz-Lengyelországban Lysagoránál seregeink megszakítják az érintkezést az ellenséggel, hogy a német hadsereggel együttesen új hadállást vegyenek fel.

Nieuporttól délre a hadműveleteket be kellett szüntetni, mert a belgák viz alá börtölték a területet.

Ypernnél 2500 — többnyire angol — katonára jut német hadifogságba.

Soissonstól keletre az Aisne mellett a németek sikerrel támadják a franciákat és számos megerősített helyet vesznek be.

Verdun és Toul között visszaverik a franciák támadásait és a Vogézekben ellentámadásba mennek át.

November 3.

A cár a hadszíntérre utazott.

A kis német „Karlsruhe” cirkáló a Csendes Oceánon két angol és egy belga gőzöst elsüllyeszt.

Oroszország Armenia határán erődítményeket emel.

Számottevő török csapatok vonulnak Egyiptom felé.

Anglia csapatait az egyiptomi határtól visszavonja a Szezi csatorna felé.

Egy angol-francia hajóraj 18 kilométer távolságból bombázza a Dardanellák bejáratát.

Egy török torpedóhajó egy angol páncélost súlyosan megrongál.

A török hadvezetőség elzárja Smyrna kikötőjét.

A középtengeri török kikötők világítótoronyainak fényét kioltják.

November 4.

Anglia aknákkal elzárja az Északi tengeret Island és Írország között. A semleges államok ez ellen tiltakoznak.

Japán állítólag 300 ágyut küldött Oroszországnak.

Csingtau ostroma szünet nélkül foly, a védőcsapat hősiessé és sok sikerrel küzd. 3000 beduin támadólag átkelt a szezi csatornán.

„Minerva” nevű angol gőzös bombázza Akaba városát a sinai félszigeten.

Angol hajóhad állítólag bombázta Jaffát.

A törökök visszaverték az Erzerum felé vezető uton a határt átlépő orosz haderőt.

Perzsiában ismét véres összeütközések voltak perzsa és orosz katonák közt. Utóbbiak súlyos vereségeket szenvedtek.

A diplomáciai és a háborúval összefüggő események naplója.

Október 27.

Az olasz hajózási társaságok az Adrián újra felveszik a rendes hajójaratokat, most után az ellenséges aknákat eltávolították.

Japáni lapok jelentéséből kivehetőleg Anglia Japánt Csingtau ostromára egy nagyobb kölcsön adásával egyszerűen felbérlette.

Portugáliában királypárti forrongások vannak. A belügyminiszter és hadügyminiszter felajánlották lemondásukat, ha a kormány engedne az angol befolyásnak s háborúra határozná el magát.

Spanyolország nem szereli le a katonaság utolsó korosztályát, melyet most kellett volna szabadsgólni.

Október 28.

Pétervárott és Moszkvában a diákság lázong tervbevett katonai behívása ellen.

A délafrikai kormányzó hivatalosan bejelent a délafrikai hadseregben felfedezett összeesküvést.

Dewett tábornok — az angolok réme még a bur háborúból — a felkelőkhöz csatlakozik.

Anglia eltiltja Egyiptom mohamedánjait a Korán által előírt évi zarándokutaktól, ami még jobban megerősíti a fennálló angolgyűlöletet.

Egyiptomban az ottlakó magyar-osztrák és német katonaköteles koraikat internálják.

A bolgár trónbeszéd hangsúlyozza, hogy az ország eddigi semlegességét a jövőben is szigorúan meg fogja ővni.

Anglia az Egyesült-Államok erélyes tiltakozására eláll attól, hogy gyapotot hadidugárának nyilvánítson, ami nagy vereséget jelentene érdekeink ellen indított gazdasági harcának.

Október 29.

A monarchiába internált hadifoglyok száma — az utonlevők nélkül — 649 tiszti, 73,179 legénység.

Egy francia egy angol lapban keserű szemrehányást tesz az angoloknak, hogy mindössze csak 200 ezer embert küldtek a szárazföldre, holott a franciák 2.6 millió embert állítottak fegyverbe.

A franciák elfogják a Közép-tengeren az olasz „Enrico Millo” kereskedelmi gőzöst, de az olasz sajtó felzudulásának hatása alatt szabadon bocsájtják. A monarchia és Németország behozatala ellen irányult ezen támadás is kudarcot vallott.

Az angol közvéleményt az afrikai felkelés, melyhez sok magasrangú tiszt is csatlakozott, egyre jobban nyugtalanítja.

Az afrikai csapatok egy részét Európába szállították, másik része a német gyarmatok ellen operál.

Kanadában, minden magyart, osztrákot és németet fogolytáborba internálnak.

Október 30.

Az orosz vereség-lajstrom — mely csak tiszteket sorol fel — ijesztően szaporodik. Október 17-től 20-ig három nap alatt 800 nevet közöl, köztük 320 törzstisztet.

Franciaországba menekült belgák számát 400 ezerre becsülik.

Anglia attól tart, hogy az Egyesült-Államokban lakó magyarok, osztrákok és németek egyesülten betörnek Kanadába.

Az angol kormány 24 millió új hadikölcsönt akar felvenni.

A konstantinápolyi orosz követ kikéri utlevelét. Azt hiszik, hogy az angol s francia követ nemsokára követi.

Budapesten, Bécsben és Berlinben lelkes tüntetések vannak a törökök mellett.

Hivatalos bolgár helyről Macedóniában elkövetett újabb szerb kegyetlenségeket jelentenek.

Október 31.

A hősies küzdelme után elmerült Zentának megmentett legénysége Danilogardban (Montenegró) van hadifogságban.

Bukovinában az oroszok nagy kegyetlenségeket követtek el a románokkal szemben.

Az Egyesült-Államokban élő magyarok 100 ezer koronát adományoznak az elesett katonák özvegyeinek s árvái részére.

A francia és angol nagykövet is elhagyja Konstantinápolyt.

A török kormány Smyrna védelmére készül.

Oroszország egyetlen még el nem zárt kikötője Archangelsk a Fehér tengeren, befagyott.

Az angol sajtó egy része az Egyesült-Államokkal való összetűzéstől fél, mert az utóbbi nem tűri meg a monarchiába és Németországba irányuló kereskedelmének megakadályozását.

Az olasz kormány lemond, mert a pénzügyminiszter lehetetlennek tartja a fegyverkezésre kért összeg előteremtését.

A bolgár kormány kijelenti, hogy Törökország belépése a világháborúba még nem ok arra, hogy semlegességét feladja.

November 1.

Oroszország 500 millió rubel nemzeti hadikölcsönt vesz fel.

Szerbiában nagy az orvoshiány, a járványok nagyban terjednek.

Francia lapok a sebesült katonák ápolásának nagy hiányai miatt panaszkodnak.

Törökország intézkedett, hogy a panizlam mozgalom Lybiára ne terjedjen ki, nehogy Olaszország nyugtalaníttassék.

Bulgáriában elégtétellel látják a török— orosz háboru kitörését.

A bolgár hadsereg két legidősebb évjárát elbocsájtják és helyette két ifjabb korszályt hívnak be fegyvergyakorlatra.

November 2.

A török nagykövetek Londont, Pétervárt és Nist elhagyják.

A szerb követet visszahívják Konstantinápolyból és ezzel a szerb—török szakítás is beáll.

Az Aranyszarv-ban horgonyzó francia s angol hajókat a török kormány lefoglalja.

Szófiában nagy tüntetések vannak a szerbek macedóniai kegyetlenségei miatt. Feszítik a kormányt, hogy haladéktalanul lépjen közbe az Uj-Szerbiában élő elnyomott bolgárok felszabadítása érdekében.

November 3.

Szerbia területátengedést kínál Bulgáriának, ha az orosz segítő-csapatok átvonulását megengedik. Bulgária az ajánlatot visszautasítja.

Nisbe egy japán vörös kereszt misszió érkezett.

A török flotta által az orosz fekete-tengeri kikötőkben okozott kárt 90 millió koronára becsülik.

Perzsia az orosz csapatoknak kivonulását követeli.

A felkelő burok száma 10,000.

November 4.

Az angol lapok szerint az angolok eddigi vesztesége 180,000 főből álló haderejükből 60,00 ember.

A bur felkelés mindnagyobb arányokat ölt.

Olasz forrásból jött értesítés szerint Románia ismételtén kijelentette Pétervárott, hogy semleges marad.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Külügy—Hadügy hetiszemle, magas színvonalu, friss és érdekes katonai hetilap, mint ilyen a magyar sajtóban egyetlen. Összefoglalja a hét folyamán történt hadieseményeket, azokat vázlatokkal illusztrálva, szakszerűen magyarítja, hamis híreket cáfol, anélkül, hogy az igazságot leplezné, tájékoztat és felvilágosít; részletesen foglalkozik a háborút kísérő minden jelenséggel, a külföld hangulatával, a társadalom munkájával; előfizetőknek katonai tanácsokat ad, hadbavonult hozzátartozóiról híreket szerez és ad.

Előfizetési ára: félévre 8 korona
Egész évre 15 korona.

Mutatványszámot szivesen küld a kiadóhivatal.

A magyar társadalom és a háboru.

Tömlentelen vagyont halmozott össze Budapest utcáin az öreg Kaszelik. Ormótlan, nehéz testü, szürkés vakolatu házai ott terpeszkednek a széles pesti boulewardokon és megszámlálhatatlan beépítetlen telkei sok helyütt még most is éktelenkednek a csipkés homlokzatu, cifra tornyu paloták közt. Az öreg különről azt beszélte a fáma, hogy nem szerette se Budapestet, sem a magyarokat. Bántani s bosszantani akart, s ezért nem építette be telkeit. Már arról sugdostak, hogy a város erélyesebb esz-közökhöz nyul és ki fogja sajátítani a tulnépes Budapest javára az üres Kaszelik-telkeket. De ekkor meghalt az öreg Kaszelik és a ki külön volt egész életében, külön maradt halálában is. Tömlendek vagyonát jótékony célra hagyta, de úgy, hogy eddig a nagyszerü alapítvány furcsa feltételei több bosszúságot és gondot okoztak a végrendelet végrehajtóinak, mint a mennyi hasznot hajtottak a társadalomnak.

El kellett a háborunak következnie, ennek a nagy eget-földet rázó földrengésnek, hogy összetörje, halomra döntse egy külön habottnak külön végakaratát.

A mult héten ünnepélyesen felavatták a Kaszelik sebesült szállító vonatot a keleti pályaudvaron. Csernoch hercegprimás ékes beszédben adta át az irgalom vonatának kulcsát Augustia főhercegnőnek. A fenséges asszony megszemlélte a modern kényelemmel és a sebészet legtokéletesebb eszközeivel gazdagon felszerelt vonatot és a Vörös Keresztnek nevében megköszönte a Kaszelik alapítvány kezelőinek nemes, humánus és fáradhatatlan munkáját, melynek segélyével sikerült az alapítvány kamatait az emberszeretet szolgálatába állítani.

Megindult már országszerte katonáink karácsonyára a hatalmas előkészület. Az Augustia Gyorssegély alap kérelmének visszhangja támadt és a 3 koronák mindenfelől seregestül érkeznek. Valami van azonban, ami könnyen megakaszthatja a gyönyörü akciónak teljes sikerét.

A Hadsegélyző Hivatal is egyenesen a magyar társadalom jószívűségéhez fordult és minden közelebbi megjelölés nélkül pénzt gyűjt a katonák karácsonyára. Attól tartunk, hogy két, egymástól teljesen független akcióról van tehát szó, mely a magyar társadalom kétsze-

res karácsonyi megadóztatását jelenti. De még nagyobb baj, hogy az ilyen egymástól független két gyűjtés igen könnyen azt eredményezheti, hogy vitéz katonáink egyik része kétszeres karácsonyi ajándékban részesül, míg a másik része semmit se kap.

A mi óhajunk oda irányul, hogy az Augustia karácsonyi csomag minden katonáinknak jusson, egyenlően és egyformán. Vezér, tábornok, főtiszt és közlegény valamennyi mind szívünknek drága és kedves. A magyar társadalom testvéri szívvvel és egyforma forró szeretettel küldje mindenkinek ugyanazt a praktikus és mégis szépséges karácsonyi ajándékot.

A magyar társadalom diadalmas napjai immáron elkövetkeztek; mert hinni akarjuk, hogy a nagy nemzeti kölcsön jegyzésének napjai halhatatlan dicsőséggel vonulnak be Magyarország történelmébe. Hogy vitéz magyar honvédek harcolni tudnak és ha kell: hősiessen meghalnak a hazáért, abban soha nem kételkedtünk. De most még a hősi halálnál is nagyobb áldozatot kell hoznia a magyar nemzet társadalmának.

Ha nem is igaz, de mégis jellemzően magyar adoma jár már évszázadok óta szájrul-szájra: A hires és nevezetes pozsonyi országgyűlésen történt, mikor az ifju és szép nagy királynő, Mária Terézia könnyes orcával kérte a magyar rendeket, hogy védelmezzék meg trónját megannyi ellensége ellen, a magyar rendek lelkesedve kiáltották:

— Vitam et sanguinem . . . sed avem non . . .

Az „életünket és vérünket“: igazság, valóságos történelem. A „zabot nem“: költött perszifláz, de jellemzően gunyos önszatira, mivel az adomacsináló magyar táblabíró önmagát csufolta. A magyar nemes mindenkoron kész volt vérét és életét királyáért és hazájáért feláldozni, de hazafiságával összefért az — adó nem fizetés.

Am az idők megváltoztak és manapság minden polgár még Montecuccolinál is jobban tudja, hogy a háboruhoz pénz, pénz, pénz és ujra pénz kell.

A magyar állam, mely négy hosszú deccenniumon át a békének áldásával védte és gyarapította polgárainak vagyonát, most ezt a vagyont kölcsönkéri a hazának védelmére. Nem adóban veti ki, nem kényszerít senkit áldozatra, csak kér, de ezért mindenkitől kéri. És nem gyűjt könyöradományokat, hanem becsületes nyíltsággal kölcsön kéri min-

denkinek fölösleges garasát a rossz, zivataros, háborus idökre és becsületét, hitét és egész vagyonát leköti a kölcsönök teljes és dus kamatu visszafizetésére.

Aki megnyitja e kölcsön előtt erszényét, az bár hazafias cselekedetet művel, azért mégsem hoz áldozatot, mert ezt az első és tisztán magyar hadi kölcsönt, tervezői zseniális fináncpolitikával úgy oldották meg, hogy bár az államkasszába bevándorol az egész nemzet pénzfeleslege, az egyes ember nem hoz önzetlen áldozatot, sőt inkább hasznalhajtó, mert jól és biztosan jövedelmező üzletet köt. Csakis ilyen zseniális trükkkel lehet egyáltalában megküzdeni a hagyományos magyar nemfizetési szenvedélylyel.

Az első magyar hadi kölcsönt teljesen és osztatlanul a magyar társadalom adja össze és ebben van e nem tisztán pénzügyi műveletnek — nemzetközi jelentősége. A független, szabad, erős és hatalmas Magyarország most vizsgálódik le Európa előtt. Csak az az állam független, szabad, erős és hatalmas, melynek nemcsak bátor hősei vannak, hanem akinek erszénye is tele van a haza védelmére . . .

KÜLFÖLD.

„Szent” háboru.

Életemben egyszer és akkor is csak két napig voltam Brüsszelben. És már ezért se ismerhetem közelebbről a belga nemzet lelkivilágát, közjogi törekvéseit, politikai céljait. Ami felületes utazásomból emlékként megmaradt, nem egyéb, minthogy Köln városában örvendtem milyen hamar leszek Brüsszelben és aztán a belga határon halálra bosszankodtam ama buta anomálián, hogy az órátat vissza kell igazítanom és a csunya és elhanyagolt belga vasuti állomások vég nélküli során még jó ideig kell átrobognom, mert amennyi időt az óraigazítással kitérőttem az életemből, ugyanannyit újra végig kellett szenvednem a szűk és piszkos belga vasuti kocsiiban.

Régen elfeledtem én már ezeket az apró és jelentéktelennek látszó epizódokat. És csak most, a német hatalmas hódítás idején eszméltem arra, hogy amit én felületes szemléletnek tartottam, nem egyéb, mint a belga kulturának lényegbe vágó fogyatéksége.

Belgium ha még harcol is, de azért már egészen a történelemé. E világháborunak eredményeit lezáró békeaktát, amikor a diplomata lepecsételik, egyszerűsmind örökre lepecsételik Belgium sírját. Németország közigazgatása, a német szellem, rendszeret és fegyelmet máris beiktatta a német tartományok sorába és

ma már, hogy eltörölték még a térképeken is a német-belga határt, nem kell már — visszaigazítani a zsebórát a régi határállomáson. A német rendszeret nem tűri az ilyen ostoba rendetlenséget. Fegyverei nyomán diadalmasan bevonult a belga közeletbe a középeurópai zóna időrendszere és akinél oly nagy a pontosság, tisztaság és fegyelem szeretete, ott igen hamar szemet szurt a belga vasutnak elhanyagoltsága is. És a német hódításnak második külső jele: a belga vasutaknak megreformálása. Belgium német közigazgatása már nem fogja többé az idegeneket óravisszatolással és piszkos vasuti állomásokkal bosszantani.

Igy fest, más ezer egyéb apró nüanszokkal egyetemben, a diadalmas germán hódítás nyomában járó német nemzeti erőnyeknek elterjedése.

És evvel szemben minő az orosz hódítás külső megnyilatkozása?

Nem beszélek arról, hogy az orosz hadseregnek vannak speciális gyújtó bombái, amelyek nem avval a céllal hagyják el az ágyu csövet, hogy öljenek, hanem azért, hogy — gyujtsanak. Ezért ég le szélső Kelet-Poroszország, fél Galicia és egész Lengyelország majdnem minden városa és falva. De hát semmiféle nemzetközi konvenció nem tiltja el a gyújtogatást és így az északi harctér rémes kivilágítása a megengedett stratégiai eszközökhöz tartozik. Rablás, fosztogatás, nöbecstelenítés a háboru borzalmainak lapjain szinte már sablonos patronok. Ezekkel sem festjük meg az ideiglenes orosz hódítás rémnapjainak történetét. Mi itt is a német hódítás árnyékában mindenütt látható kulturális célok pándantját keressük és mert keressük: meg is találjuk. Az orosz megszállás a vallást tolja előtérbe és a meghódított területek lakosságát az egyedül üdvözítő görög-keleti egyházba tereli. Nem vasutakat épít és nem ad nagyobb rendet, fegyelmet és polgári jólétet; hanem a mi a legfontosabb és leglényegesebb: lélekmentésre, szent hittérítésre vállalkozik.

A görög-keleti vallás, bár át van itatva orosz motívumokkal, nálunk is elismert felekezet. Már ezért se nyulunk hozzá, de azt mégis szeretnők, ha e világháborunak atmoszférája is teljesen mentes lenne mindenféle vallási motívumtól. Bármennyire önös, sőt aljas érdekek is mozgatják egyes nemzetek hódítási aspirációit, egyedül az orosz az, mely a vallási fanatizmus tisztán eszközeivel is dolgozik. Oroszország a maga gigászi méretű tehetetlenségében még teljesen a középkor barbár évszázadainak idejét éli. Nem a cár uralkodik, hanem a pópák hadserege, s a szent Oroszország ezért akarja fél Európát meghódítani, hogy a szláv terror az orosz hitnek vesszejével kiirtson minden népszabadságot és magasabb és emberibb kulturát.

Németország még kulturálisan is képes kulturfegyverrel hódítani; evvel szemben Oroszország épen csak azért kapaszkodik az emberi haladás szekerének keréküllőibe, hogy visszaterelje a vallási fanatizmus középkorába, hol a meghódított rabszolga nemcsak urat, hanem istent is cserélt.

A „szent háboru” hirdetése tehát a leg-

jobb sorozási eszköz nagy Oroszországban. Mikor a csodatevő szent képek a szerzetes kolostorok homályából kivonulnak a csatamezőre, a fanatizált orosz parasztság kész életét és vérét ontani az orosz állam és az orosz egyház egy személyben megtestesülő felkentjéért. Hiszen az egyedül üdvözítő egyház a pogányok ellen harcol és az istentelen Csernovicot, Lemberget, Krakót meg Boroszlót azért kell meghódítani, hogy ott is felépülhessen az orthodox egyház aranyos fényű bazilikája és Konstantinápoly is csakis azért lesz előbb-utóbb Oroszország zsákmánya — legalább is így álmotta minden oroszok cárijainak legnagyobb öse: Péter cár — hogy az Aja Sofia templomán a ledöntött félhódk helyett felragyogjon az orthodox kettős kereszt.

„Szent háboru” azért kell az orosz despotizmusnak, mert még az ő abszolút önkénye se tudná megmozgatni a mérhetetlen orosz tömegeket. Az orosz nemzetnek legnagyobb ellensége a cárizmus, amely csak kacérkodik az alkotmányosság modern formáival. Nem a дума és nem az orosz nép akarta ezt a háborut, hanem egyedül csak a háborus párt és a gyenge, tehetetlen cár csakis azért egyezett bele, mert rettegett a kitörni készülő palotaforradalomtól. Az orosz népet nem nemzeti aspirációk hevítik. Politikai ábrándok nem viszik őt Európa csataterére. Legigazott orosz testvérek csak — Oroszországban vannak és az orosz, ha kancsuka, héklyó és Szibéria nem ijesztené, úgy egyenesen a brutális önkény megtestesítője: a cárizmus ellen indulna. De a Romanovok ismerik már népüket. A szelíd és jámbor orosz parasztra az alkohol poklával és a hit malasztjával hatnak. Először pálinkával leitattják és aztán misemondó kegyszerekkel „szent háborura” izgatják a német, osztrák, magyar ellen.

A világtörténelemnek „vallási háboru” recipéje már rég elkopott. Művelt, magasabb kulturájú nemzeteket a hit fanatizmusával már nem lehet háborura lelkesíteni. Nemzeti érzés, faji öntudat, hazaszeretet még mindig lelkesedésre kész, de ennek forrásába mérget önteni nincsen joga senkinek. A középeurópai szövetséget ez a tiszta forrás hevíti. A lelkesedésnek tüze önmagából meríti a hősiességnek bátorságnak mámorát és a biztos diadal boldogító érzését semmiféle alkohol nem fűti. Az orosz „szent háboru” a szesznek kekes szintű lángjánál melegszik és az orosz fanatizmus butítóan brutális rohamát dicsóséggel tartja fenn a nemzeti lelkesedésnek tiszta öntudata.

A „szent háboru” templomi zászlókat lobogtat, de pokoli célokat szolgál. A pokol pedig sötét, csak éppen a mi ágyuink kánóca világít rá. Ennek fényénél látjuk a cári önkény bilincseit, melyet rá akar rakni Európa még szabad népeire. A pokoli tervnek egyéb inventárium: az alkohol uralom, a kancsuka és Szibéria. Mindez csak a gyomrát égeti, a hátát verdesi és a lábát béklyózza a szegény oroszoknak, de itas fényben pislogó szemek csak a szent templomi zászlót és a csodatevő képet látja, melyet nagyszakállu pópák még a lővérszárkokhoz közel is lobogtatnak fel.

A nagy kérdés azonban még az ő vérbeborult tekintete előtt is ott lebeg a csataterék ködös párázatában. Ennek kérdő, türelmetlenül izgató élet a pópák fanatikus lázítása se tudja kiölni a szívéből. A kérdés feladásában egy szív — egy lélek barát és ellenség. Ez a kérdés minden szívből hangosan vagy hangtalanul, imában vagy káromkodásban kitör és választ követel.

A kérdés: miért harcolunk?

A válasz nálunk: a hazáért, a szabadságért, hitvesemért, a gyermekemért, anyámért . . .

A válasz náluk: sehol sincsen. A vallási fanatizmus csak izgatni tud, de megnyugtani és kibékíteni nem. Isten országáért csak imádkozni lehet, se harcolni, se meghalni érte nem. A tiszta lelkesedéssel a zavaros fanatizmus birokra kelhet és ideig-óráig a fanatizmus tömeg sulya megállíthatja a nagy ideálkért harcolók hadát, de a győzelem végeredményben csak a tiszta fejűeké lehet. Ha pedig a fanatizmus olyan mérhetetlen tömegeket mozgatna, hogy annak a józan ész és a modern hadtudomány gátat vetnie nem lenne képes, úgy a „szent háború” felszabadítja az ellenkező polus vallási türelmetlenségét is.

Európa kultur nemzeteinek már nem kell félniük a középkori baglyok huhogásától. A Zeppelinek és 42-ös mozsarak korában képtelenség vallásháborúk kísértetjárása. De az orosz „szent háború” példáján már a seikh uliszlam is meghirdette a félhold „szent háborúját”. Mohamed híveinek fanatizmusa pedig van olyan rajongó, olyan fékezhetetlen, olyan szent és — kegyetlen, mint az orosz pópák örjögése . . .

Míg a háború tart, addig — mindenki győz. A hódítás isteni örömet ideig-óráig még a — szerbek is élvezték. Míg az orosz hódítás a jámborság és vallásosság örve alatt rombol, gyújtogat és gyilkol; addig a német hódítás, a vérnek és vasnak árnyékában, az egységes időszámítás zsarnokságát és a megrongált és elhanyagolt vasutvonalaknak hatalmi önkénnyel elrendelt kijávitását nyújtja legujabb alattvalóinak. Boldog Galicia, szegény Belgium!

Földes Artur dr.

Al-halálhírek.

A következő sorokat kaptuk:

„E hó 23-án nővéremhez, egy a címemre szeptember 19-én a harctérre elküldött tábori levelező-lap visszaérkezett, melyre tintairónnal irták rá: „Vissza! Meghalt”. — E halálhírt egyik ezrednek, a levelező-iapra ütött hivatalos bélyegzőjével még mintegy hitelesen is bizonyították.

A sors azonban úgy akarta, hogy halálhírem érkezésekor, mint üdülő beteg, már a szülői otthonban lehettem és a családtagok szerencsésen elkerülték azt a nagy lelki megrázkódtatást, amit e hír távollétem esetén okozott volna.

E rövid értesítéssel talán sikerül több szülőben, családtagnak reményt ébresztenem, hogy nem mindenki hal meg azok közül, kiknek tévedések folytán halálhíret költik”.

Kérdőzködések a hadbavonultakról.

Előfizetőink kívánságára hadbavonult családtagjaikról szívesen kérdezősködünk és összeköttetéseinknél fogva a legrovidebb idő alatt válaszolunk:

Az elmúlt héten illetékes helyről a következő felvilágosításokat kaptuk:

*

Kaempff Manó cs. és kir. tüzér alezredes, aki békeben a katonai lovagló és hajtó tanárképző intézet vezetésével volt megbízva, mozgósításkor pedig a cs. és kir. 17. tábori ágyus ezred parancsnoka lett, szeptember 5-én mint beteg Schlosshof-ba szállítottott. Jelenleg felülvizsgálati eljárás (Superarbitrierung) előtt áll.

*

Toth Ernő egyévi önkéntes alvadászról részvételt vettük a hivatalos felvilágosítást, hogy szeptember 19-én a cs. és kir. 2/9 mozgó tartalék kórházban Ruma községben meghalt és szeptember 20-án ugyanott eltemtetett. Toth önkéntes az I. osztályú ezüst vitézségi érmet kapta, amellyel azonban élelmár kikézbcsítheető, amellyel azonban életében már feldiszhető nem volt.

*

Bojék Zoltán tart. zászlósról bizonyosat nem tudnak. Minden valószínűség szerint Rohatyn-nál hősi halált halt, de egyes emberek azt állítják, hogy megsebesülten hadifogságba került. A legvalószínűbb, hogy augusztus 30-án Rohatyn-nál elesett, a 42. számú Veszteséglistában is így szerepel. Tovább kutatunk utána.

*

Kerekgyártó András cs. és kir. 39. gyalogezred 10. századbeli szakaszvezetőről az ezred pótzászlóaljának kezelő-bizottsága azt a választ adta, hogy augusztus 30-án Rohatyn mellett megsebesült. Hogy melyik kórházban tartózkodik ezidőszereint, nem tudják.

*

Dr. Cseh Béla cs. és kir. 68. gyalogezredbeli tart. hadnagynak az elestéről hivatalosan semmit se tudnak, hivatalos értesítés róla nem jött, de a hadszíntérről visszatért sok sebesült állítja és igazolja, hogy hősi halált. Tovább kérdezősködünk.

*

Többi kérdezőzködéseinkre még választ nem kaptunk.

E héten a következők után kérdezősködünk:

Szmlenszky János 4. Tiroli Kaiser Jäg. Reg.

Prikidánovits József 16. gyal. ezr.

Mustó Ferenc 16. népf. gy. ezr.

Harsányi András 3. honv. gy. ezr.

Dr. Bertalan Zoltán kadett 19. Feldjäger-batalion

Dr. Székely Sándor főorvos 85. gyal. ezr.

Imre János póttart. 83. gyal. ezr.

Farkas Gyula főhadn 8. honv. husz. ezr.

Rockenstein József eő. tiz. 6. gyal. ezr.

Herovics József közhonvéd 31. honv. gyezr.

Pillich András hadapród 29. gyal. ezr.

Dr. Somossy József zászlós 32. honv. gyezr.

Simon Gyula káplár 35. Inf. Verpflegs Kol.

A Bagdad-vasut.

Mindenki tudja, hogy a most tomboló világháború lényegében nem egyéb, mint a német ipar és kereskedelem harca az angolok ellen. Az angol megszokta volt, hogy a világon első kereskedelmi és ipari államként szerepeljen és mégis lassan be kellett látnia, hogy a német szorgalom eredményezte olcsó és jó áruk fokozatosan kiszorítják és veszedelemmel fenyegetik iparát és kereskedelmét, mely erejének forrása. A két hatalmas állam közt már régóta folyik a harc, mely a végén már oly állapotokat teremtett, melyek már csak fegyverrel oldhatók meg.

Leghevesebben folyt a gazdasági harc Mezopotámia területéért, melyet a németek a Bagdad-vasut segítségével akartak megszerezni.

Es semmi sem jellemzi jobban az angolok munkáját, mint a „The Graphic” 1913 május 31. számában olvasható idézet, mely, midőn az angoloknak sikerült a Bagdad-vasut végpontjait egyideig a törököktől megszerezniök, mondja: „a Bagdad-vasutal felmerült veszélyek megszüntek és nem kell többé félnünk a németek inváziójától Indiába eme ut felől”.

Vajon miért is igyekszik Németország ezen a területen tért hódítani?

Németország nagyipara számára főleg tengerentúli területekről és tengeri utakon szerzi be a szükséges nyers anyagot és ebben rejlik az az indító ok, amely a német tőkét arra késztette, hogy teljes erővel támogassa az anatóliai vasutak kiépítését. Egy hosszú ideig tartó háború igen könnyen Németország teljes tengeri körülzárolásával járhatna. Már pedig, ha Németország tengeri utjaitól megfosztatnék, elsősorban szövőipara érezné meg ezt leginkább. Németország rövid időn belül fölemésztené a birtokában levő nyersanyagot. A nagy gvárok anyag nélkül, a munkások munka nélkül maradnának s ez olyan nyomást gyakorolna a német államokra, hogy kénytelenek volnának rájuk nézve rendkívül kedvezőtlen békefeltételeket elfogadni. Mert Németországban a szövő- és ruhaipar egyedül kb. 5 millió embert foglalkoztat.

Életszükséglet volt tehát arról gondoskodni, hogy az amerikai, indiai és egyiptomi gyapjúpiacok helyett mást találjanak, azaz a német nemzetgazdaság kiéheztesítésének olyképpen való meggátolását, hogy német tőkével teremtenek maguknak olyan gyapottermelő vidéket, amelyen keresztül az ut a szárazföldön állandó szövetséggel biztosított államokon átvezet. Ha ez idejekorán létre jött volna, akkor uiabb békebiztosítékot szerzett volna magának Németország. Egvideig a német gyarmatokra gondoltak, ezek azonban nem váltak be, úgy, hogy belátták annak a szükségességét, hogy a német tőkét ezen célból más területeken is kell hasznosítani és ilven területként mutatkozott Mezopotámia. Igaz, hogy ezt Anglia, Németország ipari riválisa

azonnal szintén belátta és addig, míg Németország életbevágó érdekből arra törekedett, hogy magának a Mezopotámiába vezető utat biztosítsa; Anglia, amelynek erre nem volt szüksége, mivel tengeri kereskedelmi utjait Németország részéről igen kevés veszély fenyegette, minden erejével rávetette magát a mezopotámiai öntözésekre, miáltal Németországgal szemben igen nehezen orvosolható előnyökre tett szert.

Ebből eredt a Bagdad-vasút végpontjának politikai fontossága. A világkereskedelemnek és világforgalomnak évfizedek óta legfontosabb kérdése az, vajon Kis-Ázsián keresztül szabaddé az ut, vagy hogy ott valamely nagyobb hatalom számára közlekedési monopólium alakul-e ki. Ugy Németország mint Anglia az ezen vidékeken elnyerendő közlekedési monopóliumot életfeladatának ismerte föl, mert nem egyedül a gazdasági rivalitás az, mely Angliát e tekintetben igen nagy tevékenységre ösztökélte, nemcsak az előbb említett szövetségi kérdés, hanem annak a területnek geográfiai fekvése is, amelyben Németország ezen veszélyek ellen oltalmat keres, újabb veszélyt jelent Angliára. Ha t. i. a Bagdad-vasút kiépül és az végállomásaival együtt

német vagy némettel szövetséges kezében van, akkor Angliának legfelmélettebb országa, legnagyobb kincse, India forog veszélyben. Annak idején elegendő volt a Szezi-csatorna fölött való uralom, hogy magának Indiát biztosítsa, most azonban a közeli Kelet rendkívül gyors fejlődése következtében a Szezi-csatorna birása erre a célra nem elegendő, mert a Kaukázus és Nilus között számos ut keletkezhetik, melyek a

Szezi-csatornát szükség esetén fölöslegessé teszik.

Már az Uganda-vasút építése alkalmával világossá váltak ezek az érdekek. Azok a rendkívüli diplomáciai erőfeszítések és költségek, melyekbe Angliának az Uganda-vasút létesítése került, nem magyarázhatók meg kelet-afrikai gyarmatainak érdekeiből, hanem elsősorban abból, hogy a Nilusvidék kereskedelmi és közlekedési területe és az Indiai-óceán között szárazföldi úton is még egy másik út is van a Kaukázus és Nilus területe között és az Mezopotámiai vezet keresztül a Perzsa-öböl s ez a Bagdad-vasút. A szövetséges Ausztria-Magyarország s a baráti viszonyban levő Törökország segítségével Németország rávetette magát erre az útra s így támadt Németország aspirációja a kis-ázsiai és mezopotámiai közlekedési monopóliumra is. S ez az, amit Anglia minden erejével meg akar gátolni. Németországnak ugyanis, ha ez az út német és nem angol kezébe kerül, mint a többi, nyílt kijárata van Dél- és Kelet-Ázsiáig, továbbá az Indiai- és Csendes-óceán szigetvilága felé. Hogy mennyire magáéva tette Németország ezt a feladatot, azt mutatja egyrészt a német tőkének a Bagdad-vasutnál való nagy részvétele, másrészt Angliának ezen idő óta mindinkább észrevehető ellenszenvé. Németország a Bagdad-vasút kiépítésének tervével egyetemben arra törekedett, hogy már előre is biztosítson magának a Hamburg-Amerika Liniével a Perzsa-öbölben is német hajóközlekedést. Anglia már a terv kidolgozása előtt tudomást szerzett erről s minden erejével azon volt, hogy ne csak meggátolja, hanem egyszersmind magának biztosítsa a hegemoniát. Ezért a Bagdad-vonallal szemben neki látott az Eufrátesz-Tigris hajózhatóvá tételéhez, hogy ezáltal biztosítson magának uralkodó befolyást.

Angolországnak fontos érdeke, hogy Elő-India és Afrika közt, különösen a Perzsa-öbölben idegen hatalom sem kereskedelmi sem katonai flottabázist ne nyerjen. Minden erejével arra törekszik, hogy a Perzsa-öbölben korlátlan ur maradjon.

Németország viszont azt hangoztatta,

hogv a Bagdad-vasut értékeből igen sokat veszít, ha nem jut a tengerig és minden erejét arra összpontosította, hogv az építési engedélyt Kuveitig megkapja.

Anglia azonban a tartományt elárasztotta ügynökeivel és ott nagy, sok tekintetben értéktelen területeket vásároltatott meg alattvalóival. Áskálódásainak vége az lett, hogv 1901. augusztusában megtörtént a „kuveiti incidens“, a seik fellázadt a török fennhatóság ellen és angol tengerész katonák segítségével kik az angol alattvalók területeinek védelme címe alatt szálltak sikra, önmagát függetlennek deklarálta, de tényleg angol fönhatóság alá állt.

A német terjeszkedés ellensúlyozására azonban nemcsak ezt tették az angolok. A baszrai és bagdadi vilajetekben nagy mennyiségű földet vásároltak, főleg a vasut mentén. Az ötven év előtt alakult Euphrates and Tigris Stream Navigation Co. monopolizálja a két folyón a gőzhajózást. 1910-ben ezt a monopoliumot 65 évre meghosszabbították, de névleg a társaság török lett és nyolc közül négy igazgatósági tag maradt csak angol. Ennek dacára befolyásuk itt biztos.

A hajózási vonalak fejlesztésével igyekezett a Bagdad-vasutat annvira lejáratni és értékteleníteni, hogv az lételét csak nagy küzdések árán fogja biztosíthatni. Itt ugyanazt a játékot látjuk, amelyet Anglia annakidején a Suez-csatorna kiépítéskor üzött, t. i. azt, hogv a vonalat és különösen annak kiépítését minden áron meg akarta gátolni és értékesítését lerontani, hogv azután saját kezébe terelje.

Németország és Anglia háboruja tehát már rég folvik. Most végre fegyverhez kellett nyulni. És most mutatkozott csak a német gazdasági élet kemény megalapozottsága, mely a belső megélhetést biztosítja és a gazdasági kiéheztetésnek lehetőségét igen messze időre kitolja. Ezért szeretné Anglia a hosszú ideig tartó háborut.

Katonai tanácsadó.

Kérdés: 1892. évben besoroztak katonának, tanulmányaim folytathatása végett szabadságoltak; az általános mozgósításkor behívtak, de mert beteg voltam, kórházba kerültem. Felülvizsgáló-bizottság elé állítottak, hazaküldtek s a katonakönyvembe a következőket irták be: „Superarbitriert, derzeit untauglich, bürgerlich erwerbsfähig, bis Frühjahr zu beurlauben“. Kérdésem az, vajjon népfelkelő vagy szabadságolt katonavagyok-e. Ha népfelkelő, részt kell vennem a november 16-án kezdődő bemutató szemlén, ha pedig nem vagyok népfelkelő, résztvehetek-e a polgárság egyéb háborus akciójaiban, például a polgárőrségben?

Felelet: Kétségtelen, hogv ön szabadságolt katonavagy. Mivel azonban szabadsága tavaszig tart, az önkéntes őrsereg szolgálatában és egyéb hasonló akcióban minden akadály nélkül részt vehet.

*

Kérdés: 26 éves gyógyszerértulajdonos vagyok. Nagyfoku térsurlódás miatt mindhárom sorozás alkalmával alkalmatlannak találtak. A most elrendelt népfelkelő bemutató szemléhez kerülök. Ha esetleg bevesznek, gyógyszerértulajdonos vezető nélkül marad, ami engemet anyagilag tönkretesz s mivel a megyében kolerajárvány van, az én bevonulásom közegészségügyi érdekeket is sért. Mit tegyek?

Felelet: A bemutató szemle előtt felmentése érdekében semmit se tegyen. Ha a bemutató szemlén alkalmassá találják és besorozzák, akkor a vármegyei tisztí főorvos hivatalból kérelmezze a felmentését a honvédelmi minisztertől. Ezzel párhuzamban Ön is adjon be egy egész rövid kérvényt, melyben az indokokat felsorolva adja elő ugyanezt a kérést s csatolja hiteles másolatban a vármegyei tisztí főorvosnak más uton előterjesztett kérelmét is.

Kérdés: 32 éves ügyvéd vagyok, katonavagy nem voltam, tehát B) osztályú népfelkelőhöz tartozom. Fel vagyok véve a katonai és honvédségi védők lajstromába és tagja és szavazóbírája vagyok a városunkban szervezett rögtönítelő bíróságnak. Honvéd védői tisztem és rögtönítelő bírósági tagságom mentesít-e engem a november 16-án kezdődő népfelkelő bemutató szemle alól. Kérhetem-e vagy kérjem-e e címen a felmentésemet?

Felelet: A bemutató szemlét be kell vennie és csak ha alkalmassá találtak és besorozták, akkor kérelmezze a rögtönítelő bíróság elnöke az Ön felmentését. Legcélsezerőbb, ha ezt táviratilag teszi, a táviratot a honvédelmi miniszterhez intézze.

Nemzetközi hadifogoly-egyezmény.

A hadviselés egységes és egyöntetű szabályozására irányuló kísérletek már régebben megindultak az egyes államok között. Az erre vonatkozólag folyamatba tett tárgyalásoknál azon elv jutott elismerésre, hogv a háboru nem a jogtalanságnak, a jogszabályt nem ismerő önkény és erőszaknak bekövetkeztét, hanem csak a béke jogállapotának eltávolodását és a béke szabályainak más jogszabályokkal való helyettesítését jelenti. A háboru egyik — kétségtelenül a legnyomósabb — eszköze a nemzetközi vizsályok elintézésének; az erőszak alkalmazását tehát a háboru célja kell hogv korlátozza. A joguralma a harcoló felekre is kiterjed és ezért tartották az államok szükségesnek a hadviselés szabályait lehetőleg egyezményileg kodifikálni és ami ezzel egyenlően fontos, e szabályokat egyben humanizálni. Az erre vonatkozólag megtartott tárgyalások legfontosabbika az 1907. június hó 15-étől október hó 18-áig Hágában megtartott u. n. második békeértekezlet, melyen a monarchián kívül 43 állam meghatalmazottja vett részt.

Az itt létrejött egyezmények közül tizenkettőt majdnem valamennyi hatalom elfogadott, saját törvényei közé becikkelyezett és a most folyó véres leszámolás-

ban ezeknek üdvös hatása kétségtelenül érezhető.

Igaz ugyan, hogv a szövetséges hatalmak végső tehetetlenségükben dicső fegyverek által okozott súlyos helyzeteikből némelykor az egyezmények áthágása által tudják csak magukat kirántani, de ez nem változtat azon a tényen, hogv ily megsértései a háboru jogának csak kivételesen és akkor is legtöbbszörre kényszerhelyzetben történnek csak meg.

Az ezen egyezményeknek egyik legtöbbször hangoztatott és előforduló része az, amely a hadifoglyokról s azokkal való bánásról szól. Számítalan — egész hadsereget kitevő — azon katonák száma, kiket az ellenséges országok hadseregeiből úgy mi, mint szövetségesünk, foglyul ejtett és elkerülhetetlen volt az is, hogv könnyebben és súlyosabban megsérült hős katonáink ellenséges fogságba ne essenek. Közélelő érdekel tehát azon nemzetközi szabályok általános ismerete, amelyek a hadifoglyokra vonatkozólag az összes hadviselő feleket egyaránt kötelezik.

A vonatkozó szabályzat mindenekekött kimondja, hogv nemcsak a hadsereg és a néphad (milícia) tagjai, hanem az ellenség közeledtével fegyvert ragadó lakosság és ezenfelül a hadsereget kísérő, bár közvetlenül nem ahhoz tartozó egyéneknek (mint sajtótudósítók, szállítók, markotányosok stb-nek) joguk van arra, hogv elfogatásuk esetében az ellenség úgy bánjék velük, mint hadifoglyokkal. Már ezen intézkedésből is nyilvánvaló, hogv a „hadifogoly“ állapot semmikép se jelentheti azt, hogv az illető elfogott tiszt vagy katonavagy az ellenség önkény erőszaki uralma alá kerül. Ezt elkerülendő, világosan intézkedik a szabályzat és elrendeli, hogv a hadifoglyokkal emberiesen kell bánni és azok nem a foglyul ejtő egyének vagy csapatok, hanem az ellenséges kormány hatalma alá kerülnek. Az emberies bánásmód gyakorlati keresztülvitelére számos szabály van felállítva, melyek mindegyike minimum, vagyis csak a foglyokkal való bánásmód legalsó határát szabja meg — nem zárván el a foglyul tartó államokat önérdékükkel összeférő egyéb, még enyhébb rendszabályok esetleges alkalmazásától.

A hadifoglyok rendfokozat tekintetében csak annyiban különböztetnek meg, hogv a tiszték munkára nem foghatók és fizetést és pedig oly fizetést kapnak, mint a melyet az őket foglyul tartó állam fizet hasonrangbeli saját tisztjének. A legénységi állományba tartozók, mint munkások alkalmazhatók, de csak képességükhöz mérten, nem tulságos és a hadműveletekkel nem összefüggő munkálatokra.

Ezért természetesen díjazás jár a foglyoknak, mely nem lehet kisebb annál a díjazásnál, mint amely hasonmunkára a belföldi hadsereg katonai tagjai által teljesített munkáért jár. A kiérdemelt munkadíj azonban nem a foglyoké, hanem az helyzetük javítására kell fordítani, így hogv csak a megmaradt felesleg adatik ki részükre — szabadulásukkor.

A foglyok állandó őrizet alatt, de — ha csak a mellőzhetlen biztonsági szempont-

tök időlegesen meg nem követelik — nem elzártan tartatnak. Becsülettségére szabadon engedhetők, de sem a foglyul tartó országnak nem áll kötelességében ezt engedélyezni, sem a foglynak nincs joga ezt követelhetni, viszont nem is kényszeríthető arra, hogy az ilykép felajánlott szabadságot elfogadjon. Nevezetesen, bár a becsületsszóval erősített fogadalom tartalmát nem szabályozza az egyezmény, mégis kimondja, hogy ha az eképp szabadon bocsájtott fogoly ismét fegyvert ragad akár a szabadonbocsájtó állam, akár ennek szövetségese ellen, elveszti azon jogát, hogy újabb elfogatása esetére hadifogolyként bánjanak vele és bíróság elé állítandó.

Végül gondoskodik a szabályzat egy nyilvántartó tudakozódó iroda felállításáról, hol minden egyes hadifogolyról egyéni lapot vezetnek, melyek a békekötés után kölcsönösen kicserélhetők, miként azt is elrendeli, hogy a békekötés után a hadifoglyokat a lehető legrövidebb idő alatt hazájukba vissza kell bocsájtani.

A monarchia és Németország becsülettel felel meg e téren is vállalt kötelességeinek, bár nyilvánvaló hogy hadifoglyaink nagy számánál fogva nem kis terhet és munkát kell végeznünk. Mindenesetre sokszorosan többet, mint ellenségeinknek, kik ez irányban elkövetett szöszegéseikért is felelni és bűnhődni fognak.

Kálmán Elemér dr.

Levelezés hadifoglyokkal és internáltakkal.

A wieni „Központi híradó és tudakozó iroda hadi foglyok részére“ egy rövid tájékoztatót bocsátott ki arról, hogyan levelezhetünk hadifoglyokkal.

A) Közösleges levélküldemények hadifoglyok és internáltak részére bérmentesen, nyitott borítékban a levélsekre nyelkebe dobhatók. A boríték első oldalára a címzettnek lehetőleg pontos címe irandó, a bal első sarkába pedig olvasható betűkkel ez a felírás: „Prisonnier de guerre“. A hátlapra a feladónak nevét és címét kell írni. Oroszországba küldött leveleknél főképen a rendeltetési hely neve kisebb betűkkel a bal sarokba megjelölendő, hogy orosz betűkkel a név átírására hivatalunknak elég helye maradjon. Az így kiállított levelek a posta után hozzánk érkeznek, ahonnan cenzurálás után a kívánt címre továbbítják. (Lembergellel és Kelet-Galiciával jelenleg nem lehet levelezni.)

B) Pénzküldemények hadifoglyok számára Oroszországba, Szerbiába és Montenegróba (kivéve Angliát, Franciaországot és Belgiumot) szintén hivatalunk közvetítésével küldhetők, ha az átvevő pontos címe meg van jelölve. A pénzüsszegek lehetőleg az illető ország pénznemében jelölendők meg és csakis kizárólag bankjegyekben küldhetők hivatalunkhoz.

C) A hadifoglyok részére csomagszállítmányok és táviratok ez idő szerint nem küldhetők.

A tudakozódó iroda címe **Zentral Bureau für Kriegsgefangene Wien, I., Jasomirgottstrasse 16.**

Angolok és oroszok Perzsiában.

A világtörténelem aligha ismer természetlenebb szövetségeseket, mint az angol és az orosz. A köztük fennálló faji és nyelvi ellentéteken kívül is minden érdekük homlokegyenest ellenkezik. De a „nagy felosztók“ egyszerűen függőben hagytak minden versengést akkor, midőn a „német militarizmusnak“ csufolt európai civilizációt akarták megfojtani.

Pedig Grey és Sassanow, a balkáni boszorkánykonyha nagymesterei még nem felejtették el a szerb-bolgár szövetség csufos történetét; látták, hogy ott a közeli nyelvrokonság és az egykori közös protektor ellenére, még az első háboru befejezése előtt hajbakaptak a szövetségeseik. A londoni és pétervári díptomaták egyaránt tisztában vannak azzal, hogy az entente esetleges győzelme csak siralmas civódást, újabb élet-halál harcot eredményezne Anglia és Oroszország között. A szövetséges táborban csak arra törekcszenek, hogy a versengés csak a „berlini“ békekötés után következzen be.

Az angol-orosz ellentétek a Dardanellák kérdését számonkivül hagyva, leginkább Perzsiát tervezett felosztása körül élesedtek ki. Mindkét nagyhatalom perzsa törekvéseinek századokra visszanyúló történeti háttére van. Ugy látszik, hogy egyik fél sem akart addig a perzsa ügyekbe avatkozni, amíg ez a szerencsétlen ország erős és gazdag uralkodók jogara alatt virágzott. Kivárták, míg Perzsiát a mongolok, turkmenek és szeldsuk-törökök támadásai meggyengítik s kifárasztják és csak azután rontották rá a diplomácia mérgezett nyiláival. A legelső orosz siker az 1723-ik esztendőre esik, amikor a délfele terjeszkedő oroszok Mahmud perzsa fejedelmet a Kaspi-tó déli és nyugati partján tetemes területek átengedésére kényszerítették. Anglia már akkor féltékeny szemmel nézte az oroszok erősödését és kétes sikerü hadivállalatok helyett a diplomácia fortélyait vette igénybe. Eszközül Kerim-Khán, egy vívő, de politikai cselszövényekben járatan, kurd származásu fejedelem kínálkozott, aki Angliával 1763-ban szinleg előnyös barátságot és kereskedelmi szerződést kötött. A „barátságos“ angolok, akik már akkor is értették a módját, miként lehet kis államokat szövetség ürügye alatt kifosztani és elpusztítani, (lásd: Belgium) rábírták Feth-Alit, Kerimnek egyik tehetségtelen utódját, hogy az oroszokkal érelyesen szálljon szembe. Ennek az érelynek az lett a következménye, hogy Perzsiát a gulisztáni békeben (1813.) Georgia nagyrésztől kénytelen volt lemondani Oroszország javára. Feth Ali megint szerencsét próbált, de 1 évvel később ismét kudarc érte s ekkor a turkmancai békeben (1828. február) Erivant, Edzmiadint és Nachicsevant át kellett engednie az oroszoknak; ezenkívül hadisarcot is fizetett és meg kellett fogadnia, hogy nem tart többé a Kaspi-tengeren hajóhadat. Ime, az orosz hűbéri-ség kezdete! Ali halála után Mehmed sah került a perzsa trónra, aki majd az angolokra, majd az oroszokra hallgatott és tétova politikájának eredményeként 1860-ban Rest és Astrahad kikötőt átengedte az

orosz hajóknak. Naszr-Eddin félszázados uralkodása betetőzte a kettős befolyást 1857-ben Anglia Herát megszállásának ürügye alatt flottájával bombázta a perzsa partokat, Oroszország pedig a turkmen Merv elfoglalásával Perzsiát közvetlen szomszédja lett. (1882.) Azóta Perzsiát mindkét nagyhatalom leterített zsákmánynak tekintette és igyekezett egyelőre békés uton felosztani. Az 1905-ik évi angol-orosz egyezmény szinte nyíltan kijelenti, hogy a két államnak Perzsiát milyen ügyeibe van beleszólása.

Azóta orosz katonák táboroztak Teherán utcáin és az árnyékfejedelmek minden lépését Moszkvából és Pétervárról irányították. Az angol sajtó hamarosan észrevette, hogy Oroszország a szerződés ellenére is tulsulyra jut Perzsiában és nem szünt meg az orosz barátság ellen izgatni, még a német-orosz hadüzenet napján sem. Azóta sok mindennel megalkudtak Albion fiai: hindu segítséggel szeretnék Egyiptomot, egyiptomi segéllyel Németországot, Japán szövetségével a lázongó Indiát, a cár segítségével Törökországot legyőzni . . . De vajjon ki lesz a szövetségeseik, ha a nagy felosztás vagy felosztás után, összeittkőzik a kapzsi féltékenység s az erőszak politikája?

Csodabogarak.

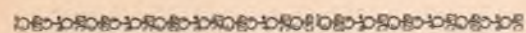
Valamelyik esti lapunk meséli:

A harctérről visszajött egy honvéd százados, aki elmondta, hogy Przemyslénél századát 1200 lépésről három üteg tüzér, 2000 lépésről egy osztag kozák és 5000 lépésről hét zászlóalj gyalogság lövöldözte. Mindannyian tudjuk, hogy a technikai vívmányok még ma sem fejlődtek annyira, hogy gyalogság ötezer lépésről lövöldözze ellenfelét. Ezt a képtelenséget vagy „P. F. honvéd százados“ mondta és akkor nem így mondta — viszont, ha így mondta, nem volt százados.

Egy kép. Egy mélynyomásu kép. Hegyoldalon tarló, a tarlón egy hadnagy. A hadnagyon csinos vászonruha és egy kard. Semmi más. A kép címe: „Előörson“. Aki soha életében nem volt katona, még annak is helyesebb fogalma van az előörsonról, sem hogy higgyen a kép eredetiségében. Minden örvetető álmában is elmondja, hogy az előörson mindent lásson, de őt ne lássa senki. Nem valószínű tehát, hogy egy hadnagy előörson kiül a domboldalra — bekefelszereléssel. És még valami: a hadnagyot, akit a kép ábrázol, személyesen ismerjük. Kár, hogy már tavasz óta nem hadnagy, mert mint rokkantat örök időkre alkalmatlannak találták és több mint egy feléve egy gépgyár műszaki alkalmazottja. Itt van Pesten, itt is marad. Valószínűleg örömmel látta meg két év előtti fotográfiáját mélyen nyomva, egészen mélyen nyomva . . .

Örökös panasz volt még nemrégiben a német nyelv használata a hadseregben. Ma minden újsághír és cikk tele van katonai szakkifejezésekkel, ezek alkalmazásánál

azonban szigoruan ügyelnek arra, hogy amit tudnak, azt németül tudják. Pedig a hadiszállás, roham stb. igen szép magyar kifejezés és azt is megértették, ha a „battri” helyett véletlenül „üteget” írának. Száz és száz katonai fogalom van, amelynek magyar megjelölése a nyelv szellemét se sérti és mégis úgy lehet, hogy jobban imponál az idegen kifejezésekkel megrakott tudósítás, mintha meg is értették . . .

A magyar nyelv és a legfelsőbb katonai törvényszék.

A közös haderő legmagasabb bírósága Bécsben székel. Első nyilvános tárgyalását a legfelsőbb katonai törvényszék a napokban tartotta.

Elnök volt von Colárd tábornok. A tárgyalást Zelbr Bohumil tábornok hadbíró vezette. A legfelsőbb törvényszék tagjai voltak a többi közt Fiedler vezérőrnagy, Weikersheim herceg, gárdaezredes.

A vádat Fattinger, ezredes hadbíró képviselte, a védelmet dr. Szilágyi Arthur Károly, udvari tanácsos, sz. kv. őrnagyhadbíró, budapesti ügyvéd, látta el.

Dr. Szilágyi Arthur Károly a bécsi cs. és kir. legfelsőbb katonai törvényszék előtt a védelem bevezető részét magyarul adta elő, magyar felszólalása a bíróság részéről is teljes megnagyobbzással fogadtatott. Ennek igen nagy elvi jelentősége van. Ugyanis magában foglalja annak elismerését, hogy a közös haderő tényleges szolgálati kötelekezésben nem álló védő, még ha tudja is a közös hadsereg szolgálati nyelvét és még ha a szolgálati nyelven folyik is a tárgyalás, annak ellenére, hogy a cs. és kir. legfelsőbb katonai törvényszéknél, a katonai büntető perrendtartás értelmében legkésőbb 12 év múlva emelkedik érvényre, az a perrendtartásszabta elv, hogy mindazokban az ügyekben, amelyek hozzá Magyarországon állomásozó katonai alsóbíróságoktól vagy itt állomásozó más katonai igazságügyi hatóságoktól érkeznek, a tárgyalás nyelve a magyar nyelv lesz; már most magyar nyelven szólalhat fel, mert a katonai védők lajstromába felvett magyar ügyvédnek a közös hadsereg szolgálati nyelven tudnia, védői kötelességéből kifolyóan, nem kell.

Ezt az elvi nagy kérdést juttatta megoldásra a védő öntudatos eljárása. Neki köszönhető, hogy már most a cs. és kir. legfelsőbb katonai törvényszék első felelősségi tárgyalásán a magyar nyelv a katonai büntető perrendtartás biztosította fontos szerepében megjelent.

Helyesen cselekedett azonban a védő akkor, midőn védőbeszédének folytatását németül mondta, hogy ezáltal a szóbeliség és közvetlenség minden előnyét a legteljesebb mértékben érvényesíthesse a vádlott javára.

A legfőbb katonai törvényszék tapintatos eljárása mindenestre hozzájárul ahhoz, hogy az alsóbb bíróságoknál is az új katonai büntető perrendtartásnak a magyar államnyelvre vonatkozó elvi határozatai minden fennakadás nélkül bevonulhassanak a tárgyalóterembe.

—y—n.

Elesett hősök.

Albanese Miklós dr. hdgy 97gye
Alpi Frigyes szds 53gye
Andörfer Ferenc hpd 75gye
Bagi Miklós hdgy 19gye
Bakos Bertalan hpd 66gye
Balas Károly hpd 1gye
Bartsch Artur hpd 39gye
Bauer Ottó szds 66gye
Beier József szds 77gye
Benko Tibor hdgy 30hgye
Berlam Ferdinánd hpd 97gye
Bieber Miklós zls 61gye
Bier Ottó főh 61gye
Bödeker Miksa hpd 7gye
Boér Zoltán zls 61gye
Bruic Ignác alezr 7he
Bruner Erik főh 75gye
Bujak Ignác hpd 20gye
Bulla Maxmillián szds 75gye
Burggasser Oswald hdgy 14tvadzlj
Csermák János hdgy 6tvadzlj
Cseh Alajos dr. hpd 44gye
Czernoecic Jenő szds 6tvadzlj
Demetrio Ádám zls 32gye
Deutsch Albert hdgy 94gye
dobrenitzi Dobrzensky Jaroslaw grófszds
6 drage
wolframsbergi Döller József szds 12tvadzlj
allabandai Duleba Ádám szds 1táe
Dvorak János dr. hdgy 99gye
Emmerth Rikárd hdgy 19gye
adelsburgi Ettmayer Frigyes lov. szds 49gye
Finke Gusztáv dr. hdgy 14tvadzlj
Flaschner Ottó dr. hdgy 28gye
Formann Ferenc hpd 93gye
Frauwallner Tivadar hdgy 7gye
Fürrutter József szds 14tvadzlj
Garai Győző zls 61gye
Gellert Károly szds 53gye
Greiner Nándor szds 26Lgye
Gröber László szds 30hgye
Grünberg László hdgy 2bhgye
Grünhut Hugó hdgy 19hgye
Halla Lajos hdgy 21gye
Heigl Károly hdgy 52gye
Heisig Győző főh 77gye
Heyne Tivadar főh 12gye
Himmel Róbert hpd 3Lgye
Hoegel Ernő szds 26Lgye 3gpog
Hofer Károly hdgy 3Lgye
Hoffmann Ottomár hdgy 48gye
Homor Ernő hdgy 30hgye
Huber János szds 75gye
Hutter Tamás hpd 26Lgye
geislinghófi Imhof Viktor lovag szds 13táe
Istvánfy István főh 19hgye
Jurmann Károly szds 16Lgye
Justin Hugó főh 75gye
Kainzmayer Ferenc hpd 75gye
Kallab Frigyes hdgy 66gye
Kassowitz Marcell zls 32gye
Kaukal Román főh 75gye
Kavcsics Jenő szds 12gye
Keksz Péter főh 32gye
Klaus József szds 10 tüzér hadoszt
Kogler János szds 39gye
Kolling Ádám szds 61gye
König Adolf főh 39gye
Koschani Adolf hdgy 1gye
Kracik József zls 75gye
Král Milos főh 14tvadzlj
sternfeldi Kriegelstein Károly lovag dr. eo
Kund Vilmos szds 10tüz hadoszt

Kunitz Frigyes szds 90gye
Laki Ferenc hpd 19gye
Lang Mór hdgy 81gye
Leyer József zls 21gye
Linke Rikárd hdgy 18gye
Linszer Emil szds 64gye
Lorenz Károly hdgy 4gye
Lukanovic Szilveszter ezr 32Lgye
Marchio Rudolf szds 4gye
Mayerhoffer Géza főh 18táe
Meyerhoff Ármán dr. zls 7gye
Miklós Zoltán dr. 19hgye
Miskolczy Árpád szds 19gye
Morgenstern Rezső hdgy 30hgye
Müller Károly hpd 97gye
Münster Ottó szds 16Lgye
Nitsch Ernő zls 26Lgye
Pass Ferenc hpd 83gye
Patig Ottó hdgy 25táe
Pieniackiewicz Szaniszló szds 95gye
Pinsker Frigyes hdgy 81gye
Pintér Jenő zls 19gye
Piskacek Gusztáv hdgy 90gye
Píwonka Alfréd lovag zls 75gye
Plesak József hdgy 75gye
Polke Alfréd zls 81gye
Polzer Károly hdgy 72gye
Prett József szds 19gye 1gpog
Ranzinger Rudolf főh 7gye
Riess Ernő hdgy 32gye
Rohrlich Jakab hdgy 61gye
Rudl Antal hdgy 3Lgye
Salcher Miksa zls 12tvadzlj
Schinszky Ágost főh 39gye
Schlarbaum Jenő főh 32táe
Schmidkunz Artur főh 66gye
Schmidt Ágost alezr 66gye
Schnabl Emil hdgy 97gye
Schnurmacher Lajos hpd 66gye
Schwarz Alfréd főh 20gye
Seidl Ottmár szds 97gye
Siebeneicher József főh 13Lgye
Siegel János hdgy 7gye
Slechts Róbert szds 94gye
Solymossy Gábor báró zls 16he
Sonnenfeld János hdgy 72gye
Stefan Ferenc főh 16Lgye
Stiegler Hubert hdgy 48gye
Szerinka Antal főh 5gye
Szilay Henrik hdgy 26Lgye
Szita Gyula hdgy III/20 népf zlj
Szombath Zoltán hdgy 19gye
Szomp Béla őrn 19hgye
Sztalocsnny Emil hdgy 30hgye
Tomasek Ferenc őrn 18gye
Turi Dénes hpd 19gye
Valenta Vilmos szds 97gye
Vecsei Miklós zls 32gye
Webern Mór szds 52gye
Weigersdorfer József hpd 14tvadzlj
Weiler Lipót hpd 19gye
Weisz Samu dr hpd 72gye
Weiterschütz János hpd 39gye
Wellib'l Lajos hdgy 16táe
Welten György hdgy 75gye
Wesener Miksa szds 75gye
Wettengel Gyula szds 2bhgye
Wiese Henrik hdgy 4gye
Wimmer Egon főh 28gye
Winkler Győző hdgy 7gye
Winter Vilmos hdgy 30tvadzlj
Wyhnanek Ervin szds 97gye
Zahora Ferenc szds 2bhgye
Zápeca Alajos főh 19gye

Olaszország semlegességi politikája.

Még egyre izgatja a kedélyeket az a kérdés, hogy miért vonta ki magát Olaszország a népek mérközéséből.

Ez izgató kérdésre, válaszképpen arra körülményre mutatnak az olasz lapok, hogy Itália minden nagyobb krízisben, miként a múltban, úgy most is a szabad kéznek azt a politikáját biztosítja magának, amely az ő érdekeinek legjobban felel meg.

Am a reális érdekek ilven rideg mérlegelése csak akkor lenne helytálló, ha Itália előzetesen semmiféle hatalmi alakuláshoz nem csatlakozott volna; de mint hármasszövetség egyik nagyhatalmának erkölcsi főlényét, teljesen lerombolja a szövetségi viszony olyan romantikus ápolása, amely csak a pillanatnyi haszon biztosításához van kötve.

Olaszország saíatságos magatartását, — nem említve a politikai és egyes gazdasági okokat, — sokkal mélyebb, belső reális okok irányítják, amelyek közül első sorban Olaszországnak hihetetlen arányokban kibontakozó külkereskedelmi mérlegére kell rámutatnunk, amely egyik következménye az olasz ipar s kereskedelem, valamint az ezzel karöltve járó vasuti és hajózási fejlődésének.

Olaszország kivitele az utóbbi 10 esztendő alatt 80 százalékos, Franciaország csak 50 százalékos, Anglia pedig csak 45 százalékos többletet mutat ki. Figyelembe veendő még, hogy Olaszországnak úgy szárazföldi hadserege, mint hadiflottája szintén óriási mértékben fejlődött.

Ennek a gazdasági fellendülésnek életető eleme, lüktető ereje a szén, amelyvel azonban a természet nagyon mostoha elbánásban részesítette Itáliát.

Olaszország kénytelen ez okból szén-szükséglete oroszlánrészét külföldről fedezni, míg a belföldi széntermelése alig vehető figyelembe, amennyiben 1912. évben mindössze csak 600.000 tonna silány minőségű barnaszenet termelt, a mely hatalmas gyáripára üzemeltetésére, vasuti és hajózási forgalmának rohamos szaporodása folytán a mintegy 6 millió tonnára rugó évi házi szükségletének fedezetére elégtelen. Innen van az, hogy utóbbi időben évente több mint 11 millió tonna kőszént, kőszénkoksot, illetve briguetet, volt kénytelen külföldről beszerezni. Angliából 1913. évben 9.8 millió tonna kőszént, 71.000 tonna koksot, 253.000 tonna briquetet hozatott be, a többi — ennél sokkal csekélyebb mennyiségben — Franciaországból és Belgiumból származott.

Ha tehát Olaszország is beavatkozik a háborúba, akkor ezt a hatalmas szénmennyiséget az ellenséges államok területéről többé nem szerezhette volna be, ami gyáriparának, gazdasági életének végzetes összeomlásával egyvértel-

*) Lapunkban Olaszország semlegességének indító okait már egyszer méltattuk. E beküldött cikket, bár nem minden következtetésével értünk egyet, mégis aktuális tartalmánál fogva közöljük.

mű lett volna; ami egyttal vasuti és tengeri forgalmát, főként azonban hadiflottájának cselekvő képességét megakasztotta volna.

Igaz, hogy ezzel szemben Olaszország lényegesen segíthetett volna a bacion, ha szén-szükségletét Amerikából, vagy Svájcól fedezte volna. Alig szenved azonban kétséget, hogy Olaszországnak a háborúba való beavatkozása esetén, Amerika részéről kockázatos lett volna a szénnek továbbítása, mert Anglia ezt a szenet, mint hadiárut egyszerűen lefoglalta volna; még kevésbé tűrte volna Svájc, mint szigorúan semleges állam, hogy a szenet országa területét átszelő vasuton továbbítsák.

Ami pedig Ausztria-Magyarország és Németországból esetleg fedezhető szénnek elszállítását illeti, elvitázhatatlan tény, hogy Ausztria-Magyarország, mint a földraizi fekvésénél fogva Olaszországra nézve legalkalmasabb szénbeszerzési forrás, tapasztalat szerint hazai szükségletét sem tudja belföldi szénnel fedezni, úgy hogy évente csak 23 ezer tonna kőszént, 72 ezer tonna barnaszenet és 16 ezer tonna koksot tudunk Olaszország részére elszállítani.

Mint egyedül számbavehető széntermelési forrás Németország jöhet tekintetbe. Am figyelembe veendő az a fontos körülmény, hogy Itália 1913. évben Németországból 1.2 millió tonna szént hozatott be, amelynek $\frac{2}{3}$ -át hajó és csak $\frac{1}{3}$ -át vasut továbbította. A tengeren való szállítás, könnyen érthető indokból, teljesen ki lett volna zárva háboru esetén.

Ami pedig a vasuton leendő továbbítást illeti, e téren számos, szinte leküzdhetetlen nehézség merült volna fel, mert Németország szükségletét óriási mértékben kellett most fokoznia, a szénter-

melést pedig munkáshiány miatt korlátozni volt kénytelen, viszont vasutjait első sorban hadicélokra kellett lekötnie, úgy, hogy a rendelkezésére álló csekély szénkészletet sem továbbíthatta volna el Olaszországba.

Mindebből az tűnik ki, hogy Olaszország magatartására ebben a háborúban első sorban a szénkérdéssel összefüggő gazdasági és katonai szempontok voltak befolyással.

Welwart Benő.

Felelős szerkesztő:

Dr. SIMON ELEMÉR országgy. képviselő.

A lapot a „Külügy—Hadügy” lapvállalat r-t. adja ki.

Merkantil-nyomda (Havas és Lehner) VIII.,

Német-utca 27.

Uriasszonyok és urileányok,

akik a háboru folyamán állásukat veszítették, a KÜLÜGY-HADÜGY hetiszemlénél biztos keresethez jutnak. ♦♦

Jelentkezni lehet délutánonként 2—4 óra között VIII. ker. Népszínház-u. 16.

Tennis-rakettek, sport-eszközök, lovagló- és sétatatók, tajték és borostyán dohányzószerek, önbortváló és hajnyíró gépek, zsebkések, fésűk és feké nagy választékban

HUBER J.

műsztergályos játék-áruházában
BUDAPEST, BAROSS-UTCA 47
Árjegyzék bérmentve.

MARTON ALAJOS

CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ

BUDAPEST IV, VÁCI-UTCA 12.

Bördíszműárak és műipari cikkek raktára.

Nagy választék különféle sportversenyek-, díjlovaglások- és díjlövészetekre
— alkalmas tiszteletdíjakban. —

Elsőrendű utiböröndök, berendezett s üres utitáskák.

Toilette-necessairek.

Poloskairtást

jótállással. **Padló beesz-
tést**, acélforgácsolást, festést,
mázolást, tapétozást olcsón vállal

Fuchs Budapest, Szondy-u. 37.
Telefon 102-36.

Tiszteknek 10 százalék engedmény.

Telefonszám: József 36-46.

Szenes László

festék, kence, máz, kefe és
háztartási árúk gyári raktára

Budapest, VIII. kerület
József-körút 72. szám.

Misoga Sándor

cs. és kir. udvari szállító
katonai szabó

Budapest IV.,
Váci-utca 36. Klotild-palota.

.. Telefonszám: 916. ..

Elsőrendű **Ujlaki-írógépek**
látható írásu

a legmodernebbek. Katonai és polgári hatóságok közkedvelt írógéptypusa. **Díjmentes bemutatás országszerte.** Arjegyék ingyen. **Részletfizetésre is.** Tel. 122-60.

UJLAKI-ÍRÓGÉPTELEP Budapest Erzsébet-körút 38.
— 1897. óta az írógépszakmában.

HERMES

**MAGYAR ALTALANOS VALTO-
ÜZLET RÉSZVÉNY-TARSASÁG**

BUDAPEST IV.

Korona-herceg-u. 5 (Hermes-udvar).

Fiókpénztárak: V., Nádor-u. 5. (Tózsde-
palota); VII., Rákóczi-ut 20.; VII., Baross-
tér 16. szám. — **Wien-i fiók:** I. Stock
im Eisenplatz 3. (vorm. Felix Epstein).

Foglalkozik katonai házassági óvadatok beszerzésével és az e célra szükséges okmányok megszerkesztését és benyújtását díjmentesen végzi el.

HUNGÁRIA BANK R.-T.

BUDAPEST, IV. KER., KORONAHERCEG-UTCA 18.

Igazgatóság: Gróf Sztáray Sándor elnök, gróf Cagninacci Hyacinthe alelnök, báró Gerliczy Ferenc alelnök, gróf Zichy Géza Lipót alelnök, gróf Apponyi Gyula, Beniczky Ödön, gróf Cagninacci Pál, gróf Erdődy Sándor, báró Wulf de Flotow, báró Hatvany Károly, dr. Lippmann Frigyes, Mannberger Nothomb Albert, dr. Pekár Imre, gróf Choiseul-Praslin Gabriel, báró Prónay Szilveszter Gábor, Schleifer Bretislaw, gróf Seher-Thoss Béla. **Ugyvezető igazgatók:** dr. Aczél János, Walder Béla. **Cégvezetők:** Horvátovics Ferenc, Lakatos Oszkár.

Bankosztály. Gabonaosztály. Műszaki osztály.
♦♦ **Mezőgazdasági osztály. Vasuti osztály.** ♦♦

Fogak és fogsorok

aranykoronák, aranyhidak, teljesen szájpádlás nélkül, melyeket nem kell és nem lehet a szájból kivenni, rágás-
r. beszédre azonnal használhatók. 24 órán belül elkészülnek. Vidékiek megvárhatják. Teelís 10 évi írásbeli jótállás. Igen mérsékelt árak. **Foghuzás, gyökérhuzás, fogtömések** (plombák), beteg fogak gyögvitása stb. Tömések aranyból, platinából, porcellánból stb.

Barna I. fogorvosi és technikai rendelő-inté-
zete Budapest, Erzsébet-körút 54. fsz.

A Külügy-Hadügy

eddig megjelent negyvenhárom számát

4 korona

**előzetes beküldése ellenében bér-
mentve küldi meg**

a kiadóhivatal.